Co nám odhalilo zorané pole (výtvarná řada)

Hana Stadlerová

Náměty a jejich realizace by měly být vždy přizpůsobeny dětem, nikoli naopak. Proto také neuvádíme ročník, pro které je aktivita určena, necháváme prostor pedagogické kreativitě učitele. Vždy je možné námět proměnit podle skutečných zkušeností a zážitků dětí a výtvarný postup a nároky na výtvarné myšlení uzpůsobit dispozicím dětí. Tento přístup můžeme demonstrovat na přístupu učitelky, kterou zaujaly výtvarné realizace, prezentované v rámci semináře didaktiky výtvarné výchovy (jednalo se o studentku kombinované formy studia, která již působila v praxi). Konkrétně ji inspirovala velkoformátová akční malba na textil, koláž využívající experimentů s pastózní malbou a také práce s textilem vycházející z tkaní.

Kompozice inspirovaná tkaním.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Motivace vycházela z reálných zkušeností dětí, které žijí na venkově a podzimní práce na poli pro ně nejsou ničím neznámým, protože se jim věnují mnozí jejich rodiče. Děti byly motivovány pozorovat, jak se proměňuje podzimní pole od sklizně až po orbu.

Nejdříve společně dotvářely velkou plochu plátna, pracovaly netradičními instrumenty - malovaly vším, co na poli našly, malbu dotvářely i otisky netradičních instrumentů. Vybraná barevnost se pohybovala ve škále barev pole, kterou ovlivnily zbytky plodin, ale i barvy dalších rostlin i půdy. Děti tedy nezobrazovaly přírodniny, ale přírodninami malovaly, což byl pro ně nový výtvarný zážitek. V rámci ověřování komunikačních účinků komentovaly proces tvorby, ale i nečekané výtvarné objevy (např. pod plátnem byla lepenka, děti přenesly její reliéf do malby a současně vytvořily i frotáž).

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Další malbu realizovaly již individuálně, tvořily špachtlí na papír formátu A3 malbu temperou. Tentokrát bylo úkolem namíchat odstíny hnědé barvy a ty ztmavovat a zesvětlovat. Děti si totiž všimly, že půda na polích není stejná. Barevnost často ukazuje na přítomnost různých organických látek a také hornin a nerostů. Její barva se mění i po dešti působením vody, světelnou atmosférou apod.

Malířské gesto bylo motivováno další zkušeností dětí – všimly si, jak traktor jezdí po poli, „kreslí“ v krajině velkoformátové obrazce. Různé směry brázd na poli ovlivnily také barevné uspořádání kompozice.

Půda je přírodním útvarem, který vzniká povrchovým zvětráváním zemské kůry a z organických zbytků za působení půdotvorných faktorů. Je životním prostředím půdních organismů, stanovištěm planě rostoucí vegetace, slouží k pěstování kulturních rostlin. Půda je dynamický, stále se vyvíjející živý systém. Přežití a prosperita všech suchozemských biologických společenstev, přirozených i umělých, závisí na tenké vrchní vrstvě Země. Půda je proto bezesporu nejcennějším přírodním bohatstvím, proto je nutné ji chránit (srov. http://cit.vfu.cz/ivbp/wp-content/uploads/2011/07/Definice_vyznam_a_funkce_pudy.pdf).

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Každé dítě mělo za úkol namalovat minimálně dvě plochy, a to proto, že jedna byla podle výběru dětí poskytnuta pro další přetváření (děti měly možnost určit, kterou práci ponechat neporušenou, protože byla pro ně zajímavější, cennější).

Následující výtvarná činnost směřovala ke koláži. Při pozornějším pozorování pole si také děti všimly, že je v půdě mnoho stop, ale i puklin, když je vysušená. Na poli je množství cestiček, které vytvořili např. hlodavci. Z pozorování jevů v podzimní přírodě vycházel i další postup. Děti vytvořily skupiny po třech. Zbylé malby (3 kusy) daly na sebe a všechny vrstvy společnými silami současně roztrhaly na menší plochy. Následovalo dělení, aby každé dítě mohlo poskládat novou plochu s využitím „dárků“ od členů skupiny, aby se koláží plocha barevně proměnila, dynamizovala (děti části ze svojí malby doplňovaly prvky od dalších dvou členů skupiny). Díly nalepovaly na podklad většího formátu, aby nebyly přesně u sebe. Nechaly se inspirovat jevy v přírodě, proto mezi nimi vznikly pukliny, mezery, cestičky.

Spontánní reakce dítěte z jiné třídy: „ … to jsou přece stopy traktoru“ (otec dívky pracuje v zemědělství, jezdí na traktoru - odtud vycházela její interpretace).

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Pozorujeme-li zorané pole, může nám připomínat hrubou „pletáž“. Děti dostaly za úkoly přinést si již nepotřebný textil v barvách podzimního pole. Jednoduchou osnovu na tkaní si vytvořily omotáváním lepenky textilním vláknem (pletařská příze, provázek apod.). Poté proplétaly osnovu různě silnými pruhy natrhaného textilu, kombinovaly je s materiálem z punčoch, provázky apod. Děti si materiál mezi sebou měnily, aby plochy byly různé. Mohly současně pozorovat kombinace odlišných materiálů, proměny dekorů i vznik nové barevné struktury apod.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.

Lekce přirozeně tvořily **výtvarnou řadu**, která vyplynula ze zájmu dětí, jejich autentických zkušeností. Nešlo tedy o mechanické přenesení nových, pro učitelku atraktivních výtvarných postupů. Lekce daly dětem prostor spolupracovat i tvořit individuálně. Neméně důležitá byla skutečnost, že děti využívaly materiál, na jehož zabezpečení se podílely svou aktivitou. Realizovaly tak promyšlené a na sebe navazující úlohy a zabývaly se zajímavým tématem, které vyprovokovalo řešení dalších otázek, a to nejen výtvarných.

Materiál byl zpracován v rámci projektu "Systémová podpora trvalého profesního rozvoje (CPD) pedagogických pracovníků propojením pedagogické fakulty se školami na Jižní Moravě – **EDUCOLAND**"

Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR.